

<https://doi.org/10.31874/2520-6702-2018-5-1-13-25>

УДК 378.013-047.22

Драч Ірина

**Досвід управління дослідницькою діяльністю в університетах Сполученого Королівства:
філософсько-аналітичний підхід**

Анотація

Розуміння необхідності посилення дослідницької складової у діяльності вітчизняних університетів для повноцінного входження України до Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору спонукає до пошуку сучасних механізмів управління дослідженнями. Аналіз досвіду управління дослідницькою діяльністю в університетах Сполученого Королівства – однієї з країн-лідерів вищої освіти відповідно до міжнародних рейтингів – свідчить про те, що ефективним механізмом управління дослідженнями є дослідницьке врядування як складова системи університетського врядування. Не зважаючи на те, що на думку європейських експертів університетське врядування має прямий вплив на результати досліджень, дотепер у вітчизняній освітній науці не існує цілісного аналізу механізмів реалізації дослідницького врядування у країнах-лідерах вищої освіти. Метою статті є аналіз досвіду управління дослідженнями через розроблення рамок дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства з метою вивчення можливостей для імплементації кращих практик у систему вітчизняної вищої освіти. Для досягнення поставленої мети було використано методи аналізу, синтезу, порівняння, систематизації наукових та інтернет-джерел, що дало змогу виявити особливості управління дослідженнями в університетах Сполученого Королівства. Застосування методу узагальнення дало змогу зробити висновки про отримані результати дослідження. У статті обґрунтовується актуальність модернізації системи управління дослідженнями у вітчизняних університетах. Проаналізовано досвід управління дослідженнями через розроблення та використання рамок дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства. Проаналізовано склад та опис елементів рамок дослідницького врядування, наведено їх узагальнену характеристику. Охарактеризовано особливості використання рамок дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства, наведено перелік ключових документів та основних акторів (учасників) дослідницького врядування.

Ключові слова: врядування, дослідницьке врядування, дослідницька політика, рамки дослідницького врядування.

Вступ

Повноцінне входження України до Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору вимагає підвищення ефективності дослідницької діяльності як на національному, так і на інституційному рівні. Прийнятий у 2015 р. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність», який акцентує увагу на необхідності «пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід’ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності,

забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб» (Закон, 2016), закладає підвалини для удосконалення дослідницької діяльності в Україні. Важливу роль у цьому процесі мають відігравати вітчизняні університети, проте на сьогодні в них, як правило, в силу різних причин спостерігається домінування уваги на викладанні, а не на дослідженнях. Розуміння необхідності посилення дослідницької складової в діяльності вітчизняних університетів спонукає, зокрема, і до пошуку сучасних механізмів управління дослідженнями.

Як показав аналіз досвіду управління дослідженнями в університетах країн-лідерів вищої освіти відповідно до міжнародних рейтингів (США, Сполучене Королівство), ефективним механізмом управління є дослідницьке врядування як складова системи університетського врядування.

Проблемам врядування (governance) в університетах присвячено низку праць зарубіжних дослідників. G. Keczer (Keczer, 2012: 55) зазначає, що в сучасній історії університетів склалися два типи управлінських систем: розподіленого врядування в Англії та США, а також традиційні системи в континентальній Європі. Дослідником описано реформи врядування в європейських університетах, основні виклики зовнішнього та внутрішнього врядування.

M.-H. Chonu, J. Jungbut, P. Ravinet, M. Vucasovic (2017) присвятили свої праці розгляду вимірів врядування в Європейському просторі вищої освіти, основними з яких визначено багаторівневість, широке залучення багатьох акторів (учасників) та багатозадачність.

P. Aghion, M. Dewatripont, C. Hoxby, A., Mas-Colell, A. Sapir (2010) стверджують, що університетське врядування має прямий вплив на результати досліджень, виміряних за Шанхайським рейтингом, оскільки врядування – це механізм реалізації автономії, а саме автономія і конкуренція підвищують ефективність досліджень в університетах як серед європейських країн, так і серед штатів США.

Досвід університетів Зімбабве щодо підвищення ефективності управління дослідженнями представлено T. Mashaah, J. Hakim, M. Chidzonga, R. Kangwende, Y. Naik, N. Federspiel, S. Fiorillo, J. Scott, E. Gomo (2014). Аналізуючи результати досліджень у країнах з низьким рівнем доходів, вченими зроблено висновок щодо взаємозв'язку недостатнього їх рівня, зокрема, і з недостатністю розвитку дослідницького врядування (research governance). Актуальним завданням сучасних університетів у зазначених країнах авторами визначено використання Рамок дослідницького врядування в системі університетського врядування.

M. Yasamy, P. Maulik, M. Tomlinson, C. Lund, M. Van Ommeren, S. Saxena (2011) досліджували проблеми врядування в галузі досліджень психічного здоров'я в країнах з низьким рівнем ресурсів. Дослідники акцентували увагу на необхідності інституціоналізації досліджень для вирішення проблем організаційної структури, визначення пріоритетів досліджень, залучення зацікавлених сторін та користувачів послуг.

M. Rani, H. Bekedam, B. Buckley (2011) визначено основні функції управління дослідженнями в галузі охорони здоров'я, які повинні виконувати відповідні організаційні структури, щоб максимально збільшити прибуток від інвестицій в наукові дослідження.

J. Kirkland та P. Ajai-Ajagbe (2013) проаналізовано результати проекту з управління дослідженнями в африканських університетах, який реалізовувався протягом 2009-2012 рр. Мета проекту полягала у допомозі університетам розвивати свої організаційні структури для управління дослідженнями, включаючи підтримку формування чи перегляду інституційних дослідницьких політик та стратегій. Учасниками проекту представлено розроблену матрицю рекомендацій для університетів на основі досвіду реалізації цього проекту.

Натомість у вітчизняній освітній науці поняття «врядування» лише починає входити в обіг. Так, С. Калашніковою та К. Ждановою (2013) представлено сутність, виміри та тенденції врядування у вищій освіті; В. Луговим та Ж. Талановою (2015) визначено тенденції становлення і розвитку врядування в Європейському просторі вищої освіти; С. Калашніковою (2016) врядування у вищій освіті охарактеризовано як нову модель управління.

Узагальнення розуміння сутності врядування у вищій освіті, а також особливостей реалізації університетського (внутрішнього, інституційного) врядування, зокрема, і в частині управління дослідженнями дало змогу визначити дослідницьке врядування як управління дослідницькою діяльністю в університеті, метою якого є забезпечення досконалості досліджень шляхом розроблення стратегії проведення досліджень із чітким визначенням цілей, пріоритетів та механізмів; впровадження внутрішньої політики щодо створення середовища, в якому дотримуються високих наукових та етичних стандартів при виконанні досліджень; моніторингу ефективності досліджень та широкого доступу громадськості до нагляду за їх результатами для забезпечення прозорості та підзвітності у використанні коштів для проведення досліджень.

Втім можна стверджувати, що проблема управління дослідженнями в системі університетського врядування потребує подальших поглиблених досліджень. Дотепер не існує цілісного аналізу механізмів реалізації дослідницького врядування в країнах-лідерах вищої освіти з метою вивчення можливостей імплементації кращих практик у систему вітчизняної вищої освіти. Отже, актуальність проблеми, недостатнє висвітлення її основних аспектів у теоретичному та практичному плані обумовлюють необхідність аналізу кращих світових практик щодо управління дослідженнями в сучасних університетах.

Мета статті полягає у виявленні тенденцій управління дослідженнями в університетах на основі аналізу досвіду Великої Британії.

Завдання статті – проаналізувати зміст та структуру рамок дослідницького врядування, які використовуються в університетах Великої Британії; охарактеризувати основні елементи рамок дослідницького врядування; проаналізувати приклади використання рамок дослідницького врядування (документи, структури, основні актори (учасники)).

Методи дослідження

Було використано методи аналізу, синтезу, порівняння, систематизації наукових та інтернет-джерел, що дали змогу виявити особливості управління дослідженнями в університетах Сполученого Королівства. Застосування методу узагальнення дало змогу зробити висновки про отримані результати дослідження.

Результати дослідження

Важливою складовою системи університетського врядування є дослідницьке врядування (research governance), яке спрямоване на забезпечення високоякісних досліджень і складається з опису усіх правил, систем та процедур, пов'язаних з дослідженнями. Для підвищення ефективності управління дослідницькою діяльністю у вітчизняних університетах заслуговує на увагу аналіз механізмів реалізації дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства, одним з яких є розроблення і використання рамок дослідницького врядування (Research Governance Framework).

Рамки дослідницького врядування встановлюють стандарти, яких необхідно дотримуватися при здійсненні досліджень; визначають механізми, за допомогою яких будуть досягнуті цілі; описують механізми моніторингу, оцінювання та аудиту для забезпечення

відповідності встановленим стандартам. Також вони призначені для посилення етичної та наукової складових досліджень та зменшення несприятливих інцидентів, шахрайства та неправомірних дій (Framework for Research Governance – An overarching policy statement for research activity at the University of Westminster, 2017).

При проведенні досліджень рамки дослідницького врядування використовує все більша кількість організацій, в яких проводяться дослідження; вони застосовуються для кожного, хто керує та/або бере участь у дослідженнях (Governance and Ethics).

Проаналізуємо зміст та структуру рамок дослідницького врядування, які використовуються в університетах Сполученого Королівства. Проведений аналіз показав, що зазначені рамки складаються з різних елементів, їх кількість є також різною.

Так, наприклад, елементами рамки дослідницького врядування у Canterbury Christ Church University є: етика, наука, інформація, здоров'я та безпека, правові питання, фінанси, академічна доброчесність (Governance and Ethics).

У Westminster University рамка дослідницького врядування передбачає опис стандартів щодо дизайну дослідження/методології; безпеки, здоров'я та добробуту; дослідницької етики; інформаційного менеджменту; фінансів; інтелектуальної власності; вимог до дослідників (Framework for Research Governance – An overarching policy statement for research activity at the University of Westminster, 2017).

У Keele University та University of Kent використовується Рамка дослідницького врядування в галузі охорони здоров'я та соціальної допомоги (Research Governance Framework for Health and Social Care), розроблена у Сполученому Королівстві у 2001 році та оновлена у 2005 році. Зазначена рамка містить наступні складові: етика, наука, інформація, здоров'я, безпека та зайнятість, фінанси та інтелектуальна власність (Research Governance Framework for Health and Social Care, 2005).

Таким чином, можна констатувати, що елементи рамок дослідницького врядування описують однакові за змістом процеси: мету, методологію та дизайн дослідження; інформаційний менеджмент; правила охорони здоров'я та безпеки; фінансове забезпечення; політику щодо етичних питань та інтелектуальної власності; вимоги до дослідників. Водночас проведений аналіз описів елементів рамок дослідницького врядування в британських університетах показав, що вони мають різний рівень деталізації. Наведемо їх узагальнену характеристику.

Дизайн дослідження/методологія. Передбачається, що пропозиції щодо досліджень підлягають експертному огляду, щоб забезпечити їх якість і обґрунтованість. Акцентується увага на дотриманні політики та процедур університету, статутних вимог; використанні відповідних методологій дослідницького дизайну. Зазначається, що для студента дослідження, як правило, проводиться під керівництвом наукового керівника. Для аспірантів PhD програм дослідження має відбуватися у рамках аспірантури. Для дослідницького персоналу повинен проводитись експертний огляд за допомогою досвідченого дослідника, який не залежить від запропонованої програми дослідження. Дослідники можуть отримати пораду від Голови департаменту (Head of Department), Директора дослідницького центру (Research Centre Director) університету або Директора факультету з досліджень (Faculty Research Director).

Безпека, здоров'я та добробут. Стосується забезпечення безпеки, здоров'я та добробуту дослідників або співробітників університету. Зазначається, що за відсутності офіційних відносин університетські страхові поліси можуть бути обмеженими або недійсними. Очікується, що дослідники дотримуються законодавства про охорону здоров'я та безпеку,

політики університету та пов'язаних з нею процедур з безпеки та охорони здоров'я. Зокрема, наголошується на необхідності проведення відповідних оцінок ризиків, які повинні охоплювати такі питання, як: польова робота; самостійна робота; робота за кордоном; робота за екраном дисплея; робота з речовинами, небезпечними для здоров'я; лабораторна безпека; репутаційні ризики тощо. Зазначається, що надається перевага використанню благодійності для дій у найкращих інтересах учасників дослідження задля їх добробуту.

Дослідницька етика. Передбачає при проведенні досліджень повагу до гідності, прав, здоров'я, безпеки та конфіденційності всіх учасників дослідження; повагу до репутації університету; забезпечення захисту тварин; збереження навколишнього середовища. Наголошується на тому, що університет відповідальний за забезпечення чітких процесів дотримання дослідницької етики і забезпечення відповідної підготовки та надання рекомендацій для зацікавлених сторін. Зазначається, що дослідник несе відповідальність за дотримання вимог дослідницької етики, представлених у відповідних документах.

Інформаційний менеджмент. Акцентується увагу на опису та використанні процедур для управління даними, що передбачає наявність в університеті добре розвинутого інформаційного середовища та доступу до відповідних ресурсів як у країні, так і за кордоном. Це може включати публікацію дослідницьких пропозицій та результатів щодо їх надання (як позитивних, так і негативних). Наголошується на тому, що дослідники повинні усвідомлювати вимоги відповідних законів щодо захисту даних та свободи інформації та дотримуватися політики університету стосовно забезпечення безпеки даних. Важливими завданнями інформаційного менеджменту є забезпечення відкритого доступу до результатів досліджень, ефективного розповсюдження та повного доступу громадськості до інформації щодо дослідження та його висновків, забезпечення зберігання та захисту особистої інформації.

Фінанси. Передбачається забезпечення дослідників (керівників у випадку студентських досліджень) необхідними стандартами фінансової справедливості у відповідності до фінансової політики університету. Наголошується на тому, що дослідники можуть звернутися за консультаціями та підтримкою щодо проведення досліджень до директора дослідницького центру, директора факультету або декана, а також підтримувати зв'язок з командою в університеті, що відповідає за проведення досліджень та розвиток бізнесу в університеті. Зауважується, що дослідники не повинні підписувати будь-які юридично зобов'язуючі меморандуми, угоди або контракти, оскільки вони повинні бути затверджені і підписані уповноваженим працівником університету.

Інтелектуальна власність. Зазначається, що дослідники повинні усвідомлювати свої обов'язки та зобов'язання щодо інтелектуальної власності, включаючи право власності, авторські права та патентне законодавство. Акцентується увага на важливості дотримання прав інтелектуальної власності для комерційного використання в підприємницькій діяльності університету.

Люди. Очікується, що дослідники мають дотримуватися умов їх працевлаштування, брати участь у програмі постійного професійного розвитку.

Проаналізуємо використання рамок дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства на прикладі Canterbury Christ Church University та Westminster University (проведений аналіз показав, що на сайтах цих університетів інформація щодо реалізації дослідницького врядування представлена більш детально і системно).

Ключовими документами рамки дослідницького врядування у Canterbury Christ Church University, які використовуються для забезпечення відповідності всіх досліджень науковим та етичним стандартам, є наступні:

- Кодекс поведінки у дослідницькій практиці (Code of Conduct on Research Practice);
- Вступ до питань етики та принципів дослідження, що стосуються людини (An Introduction to Ethics Issues and Principles in Research Involving Human Participants);
- Етична політика щодо досліджень за участю людей (Ethics Policy for Research Involving Human Participants);
- Етичні процедури проведення досліджень із залученням людей (Ethical Procedures for the Conduct of Research Involving Human Participants);
- Процес рецензування (досліджень) (The Peer Review Process (Research));
- Принципи захисту даних у дослідженнях (Principles of Data Protection in Research);
- Політика щодо відповідальності у разі невиконання досліджень (Policy for responding to Allegations of Research Misconduct);
- Процедура розвитку тендерних пропозицій (Bid Development Procedure);
- Протокол про використання тварин у дослідженнях та навчанні (Protocol for the Use of Animals in Research and Teaching);
- Угода для підтримки дослідницької доброчесності (Concordat to Support Research Integrity).

Рамка дослідницького врядування використовується під контролем Комітету з наукової етики та врядування (The Research Ethics and Governance Committee), який у свою чергу підпорядкований Вченій раді Університету (University's Academic Board) (Research Governance framework (Canterbury Christ Church University), 2016).

Завданнями Комітету з наукової етики та врядування є наступні:

- запровадження та контроль реалізації політики з етики досліджень та дослідницького врядування;
- запровадження надійних процедур для усунення будь-яких серйозних порушень цієї політики (для гарантування установі, її партнерським організаціям та страховикам уникнення неправомірних дій та шахрайства при проведенні досліджень);
- вирішення питань, пов'язаних з етикою, в яких потрібна відповідь університету;
- огляд усіх досліджень, проведених в університеті;
- створення і підтримка нагляду за системою апеляцій з питань, що стосуються етики та дослідницького врядування;
- отримання звітів та протоколів від усіх факультетських комітетів з наукової етики та надання пропозицій щодо досліджень у відповідних випадках;
- отримання повідомлення про всі зміни змісту до будь-якого раніше затвердженого проекту дослідження;
- підготовка та затвердження річного звіту для керівного органу, який узагальнює діяльність у сфері дослідницького врядування.

Використання рамки дослідницького врядування передбачає при проведенні досліджень дотримання вимог щодо: повідомлення та схвалення; інформованої згоди; моніторингу; роботи з небажаними подіями; контрактів та відшкодування; експертного оцінювання; уникнення шахрайства та зловживань у дослідженні; захисту даних; збереження здоров'я та безпеки; захисту прав інтелектуальної власності, публікації та поширення результатів досліджень; оцінювання вартості та управління фінансами.

Окремими складовими рамки дослідницького врядування в Canterbury Christ Church University є вимоги до дослідницької діяльності студентів та проведення міжнародних досліджень. Зазначається, що для студентів бакалаврських програм не передбачається участь

у дослідженнях. Проте існує ряд дисциплін, вивчаючи які студенти можуть брати участь у демонстраціях та інших заходах, які дуже близькі до дослідницької діяльності. Аспіранти можуть проводити емпіричні дослідження, зокрема, і такі, в яких беруть участь люди або тварини. Дослідницька діяльність студентів та аспірантів має відповідати вимогам, окресленим у низці документів (Кодекс поведінки у дослідницькій практиці, Етична політика щодо досліджень за участю людей, Етичні процедури проведення досліджень із залученням людей, Протокол про використання тварин у дослідженнях та навчанні).

При здійсненні міжнародних досліджень, пов'язаних з людьми чи тваринами, обов'язковою вимогою є проведення етичного огляду, який залежно від обставин дослідження, може проводитися як в інших країнах, так і у Сполученому Королівстві. Якщо такий огляд не проводився в іншому місці, то він буде проводитися на факультетському Комітеті з наукової етики. У рамках цього процесу співробітники або студенти, які мають намір здійснити свої дослідження або збір даних країни за межами Сполученого Королівства, повинні підписати декларацію дотримання будь-яких етичних процедур та протоколів, що діють в країні.

У Westminster University використовується Рамка дослідницького врядування, яка передбачає діяльність відповідних структур та використання основних документів, а саме:

- Політична декларація (The policy statement);
 - Кодекс ефективної дослідницької практики (Code Research Good Practice);
 - Кодекс практичного врядування та етичної поведінки при проведенні досліджень (Code of Practice Governing the Ethical Conduct of Research);
 - Академічні положення про наукові ступені (Academic Regulations for Research Degrees);
 - Порядок управління неефективними дослідженнями (Procedure for managing of research misconduct);
 - Поширення наукових досліджень та використання наукових результатів (Dissemination of Research & Scholarly Output);
 - Відкритий доступ до результатів (Open Access);
 - Дослідницькі центри (Research Centres);
 - Фінансові положення (Financial Regulations);
 - Спільна докторська підготовка (Collaborative Doctoral Provision);
 - Політика щодо досліджень та підприємництва (Research and Enterprise support policies);
 - Оцінка ризиків та безпека, здоров'я та політика забезпечення добробуту (Risks assessments and Safety, Health@Wellbeing Policies);
 - Страхування закордонних поїздок (Travel Insurances Request);
 - ІТ безпека (IT Security);
 - Політика щодо візитів дослідників (Visiting Research Policies).
- Основними акторами (учасниками) дослідницького врядування є:
- Головний дослідник (Chief Investigator);
 - Допоміжні дослідники (Supporting Researchers);
 - Аспіранти (Research degree students);
 - Студенти магістратури (Master's Students);
 - Студенти бакалаврату (Undergraduate Students);
 - Дослідники з інших університетів (Visiting Researchers);
 - Наглядачі (Supervisors);

- Координатори PhD-програм (PhD Co-ordinators);
- Директор департаменту (Head of Department);
- Директор дослідницького центру (Research Centre Director);
- Директор з досліджень факультету (Faculty Research Director);
- Декан факультету (Dean of Faculty);
- Дослідження і підтримка (Research and Enterprise support)
- Відповідальний за супровід досліджень та підприємництва (Research and Enterprise support);
- Комітет з дослідницької етики (Research Ethics Committee);
- Вища школа (Graduate School);
- Партнери (Collaborative Partners).

Для унаочнення застосування рамки дослідницького врядування в університеті використовується матриця (таблиця 1), в якій по вертикалі показано зазначені вище документи та структури, а по горизонталі – основні актори (учасники) дослідницького врядування (v позначено обов'язковість, а * - можливість застосування в деяких випадках).

Таблиця 1

		Головний дослідник	Допоміжні дослідники	Аспіранти	Студенти магістратури	Студенти бакалаврату	Дослідники з інших університетів	Наглядачі	Координатори PhD-програм	Директор департаменту	Директор дослідницького центру	Директор з досліджень факультету	Декан факультету	Відповідальний за супровід досліджень та підприємництва	Комітет з дослідницької етики	Вища школа	Партнери
1.	Політична декларація	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
2.	Кодекс ефективної дослідницької практики	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
3.	Кодекс практичного врядування та етичної поведінки при проведенні досліджень	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
4.	Академічні положення про наукові ступені			v				v	v			v	v			v	*
5.	Порядок управління	v	v	v	v	*	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v

	неефективними дослідженнями																	
6.	Поширення наукових досліджень та використання наукових результатів	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v				*
7.	Відкритий доступ до результатів	v		v				v			v	v	v	v				
8.	Дослідницькі центри	v		v				v			v	v	v	v				
9.	Фінансові положення	v	v	v				v		v	v	v	v	v				
10	Спільна докторська підготовка	*		*				*	*		*	*	*	v			v	v
11	Політика щодо досліджень та підприємництва	*	*	*				*	*		*	*	*					
12	Оцінка ризиків. Безпека, здоров'я та політика забезпечення добробуту	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
13	Страховання закордонних поїздок	v	v	v	v	v	v	v			v	v	v	v	v			
14	ІТ безпека	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v	v
15	Політика щодо візитів дослідників	*	*				v		*		*	*	*	*			v	*

Проведений аналіз досвіду управління дослідженнями в університетах однієї з країн-лідерів вищої освіти – Сполученому Королівстві – дозволив виявити наступні тенденції:

- розроблення та широке використання рамок дослідницького врядування як механізму управління дослідженнями;

- використання в якості основних елементів рамок дослідницького врядування описів процедур, пов'язаних з визначенням мети, методології та дизайну дослідження; інформаційним менеджментом; охороною здоров'я та безпекою; фінансовим забезпеченням; політикою щодо етичних питань та інтелектуальної власності;

- виокремлення у рамках дослідницького врядування вимог до дослідницької діяльності студентів та проведення міжнародних досліджень;

- акцентування уваги на етичній складовій досліджень (особливо за участю людей та при використанні тварин);

- забезпечення відкритого доступу громадськості до інформації щодо досліджень та нагляду за їх результатами за умови дотримання прав інтелектуальної власності дослідників;

- запровадження надійних процедур для зменшення несприятливих інцидентів, шахрайства та неправомірних дій у дослідницькій діяльності.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

- запровадження дослідницького врядування має прямий вплив на результати досліджень в університетах, оскільки воно є механізмом реалізації автономії, а саме автономія і конкуренція підвищують ефективність дослідницької діяльності;
- використання рамок дослідницького врядування як механізму дослідницького врядування уможливує дотримання наукових та етичних стандартів, проведення моніторингу для забезпечення відповідності цим стандартам; забезпечує відкритий доступ громадськості до результатів досліджень, ефективне розповсюдження та повний доступ громадськості до інформації щодо дослідження та його висновків; уможливує прозорість та підзвітність у використанні коштів для проведення досліджень.
- врахування досвіду використання рамок дослідницького врядування в університетах Сполученого Королівства є актуальним з огляду на можливість його імплементації у вітчизняних університетах для модернізації системи управління дослідженнями.

Бібліографічні посилання:

- Воробйова, О.П., Горецька, Т.О., Дем'яненко, Н.М., Калашнікова, С.А., Коваленко, О.М., Луговий, В.І. ... Ткаченко, В.П. (2015). *Автономія та врядування у вищій освіті: монографія*. Київ.: Інститут вищої освіти НАПН України.
- Драч, І. (2018). Управління дослідницькою діяльністю в системі дослідницького врядування: характеристика та закономірності. *Вища освіта в Україні*, 3, 60–65.
- Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2015). Від 26 листопада 2015. № 848-VIII. Отримано з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
- Калашнікова, С. (2016) *Розвиток лідерського потенціалу сучасного університету: основи та інструменти : навч. посіб.* Київ. : Пріоритети.
- Калашнікова, С., & Жданова, К. (2013). Врядування у вищій освіті: сутність, виміри, тенденції. *Вища освіта України*, 3, 69–74.
- Aghion, P., Dewatripont, M., Hoxby, C., Mas-Colell, A. i Sapir, A. (2010), Управління та ефективність університетів: свідчення з Європи та США. *Економічна політика*, 25, 7–59. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w14851>
- Canterbury Crist Church University. Research Governance framework. Retrieved from <https://www.canterbury.ac.uk/research-and-consultancy/documents/research-governance-framework.pdf>
- Chonu, M.-H., Junglbut, J., Ravinet, P. & Vucasovic, M. (2017). Higher education governance and policy: an introduction to multi-issue, multi-level and multi-actor dynamics. *Policy and society*. 36. <http://dx.doi.org/doi:10.1080/14494035.2017.1287999/>
- Framework for Research Governance – An overarching policy statement for research activity at the University of Westminster (2017). University of Westminster. Retrieved from <https://www.westminster.ac.uk/sites/default/public-files/general-documents/research-governance-framework.pdf>
- Governance and Ethics*. Canterbury Crist Church University. Retrieved from <https://www.canterbury.ac.uk/research-and-consultancy/governance-and-ethics/governance-and-ethics.aspx>
- Keczer, G. (2012). Governance reforms in European universities. *International journal of economics and finance studies*, 4 (2), 61. Retrieved from http://www.sobiad.org/eJOURNALS/journal_IJEF/archives/2012_no_2_new/gabriella_keczer.pdf.
- Kirkland, J. & Ajai-Ajagbe, P. (2013). Research management in African universities: from awareness raising to developing structures [E-Reader Version]. Retrieved from

https://www.carnegie.org/media/filer_public/df/ca/dfcac790-1792-4e8e-a7ea-b19ef174d403/ccny_report_2013_awareness.pdf:

- Mashaah, T., Hakim, J., Chidzonga, M., Kangwende R., Naik, Y., Federspiel... & Gomo, E. (2014). Strengthening Research Governance for Sustainable Research: Experiences from Three Zimbabwean Universities. *Academic Medicine*. 89(8): 69–72. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4116635/>
- Rani, M., Bekedam, H., Buckley, BS, World Health Organization Regional office for Western Pacific (2011). Improving health research governance and management in the Western Pacific: a WHO expert consultation. *J Evid Based Med.*, 4(4), 204–213. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23672750>
- Research Governance Framework for Health and Social Care (2005). Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/139565/dh_4122427.pdf
- Vucasovic, M., Junglbut, J., Chonu, M.-H., Elken, M., Ravinet, P. (2018) Multi-level, Multi-actor and Multi-Issue Dimension of Governance of the European Higher Education Area, and Beyond. *European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies*. 1, 321-334. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77407-7_20
- Yasamy, M., Maulik, P., Tomlinson, M., Lund, C., Van Ommeren, M., & Saxena, S. (2011). Responsible governance for mental health research in low resource countries. *PLoS Med* 8(11): e1001126. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001126>

References:

- Vorobyova, O.P., Goretskaya, T.O., Demyanenko, N.M., Kalashnikova, S.A., Kovalenko, O.M., Lugovy, V.I. ... Tkachenko V.P. (2015). *Avtonomiia ta vriaduvannia u vyshchii osviti: monohrafiia*. [Autonomy and Governance in Higher Education: Monograph]. Kyiv.: Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy (in Ukrainian).
- Drach, I. (2018). Upravlinnia doslidnytskoiu diialnistiu v systemi doslidnytskoho vriaduvannia: kharakterystyka ta zakonmirnosti [Management of Research Activities in the System of Research Governance: Characteristics and Patterns]. *Vyshcha osvita v Ukraini*, 3, 60–65 (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro naukovu ta naukovo-tekhnicnu diialnist» [Law of Ukraine On Scientific and Scientific-Technical Activities]* (2015). Vid 26 lystopada 2015. № 848-VIII. Retrived from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (in Ukrainian).
- Kalashnikova, S. (2016). *Rozvytok liderskoho potentsialu suchasnoho universytetu: osnovy ta instrumenty : navch. posib. [Development of the Leadership Potential of a Modern University: Fundamentals and Tools: Teaching. manual]*. Kyiv. : Prioritytety (in Ukrainian).
- Kalashnikova, S., & Zhdanova, K. (2013). Vriaduvannia u vyshchii osviti: sutnist, vymiry, tendentsii [Management in Higher Education: Essence, Measurements, Trends]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3, 69–74 (in Ukrainian).
- Aghion, P., Dewatripont, M., Hoxby, C., Mas-Colell, A. i Sapir, A. (2010), Управління та ефективність університетів: свідчення з Європи та США. Економічна політика, 25, 7–59. Retrieved from <http://www.nber.org/papers/w14851>
- Canterbury Crist Church University. Research Governance framework. Retrieved from <https://www.canterbury.ac.uk/research-and-consultancy/documents/research-governance-framework.pdf>

- Chonu, M.-H., Junglbut, J., Ravinet, P. & Vucasovic, M. (2017). Higher education governance and policy: an introduction to multi-issue, multi-level and multi-actor dynamics. *Policy and society*. 36. <http://dx.doi.org/doi:10.1080/14494035.2017.1287999/>
- Framework for Research Governance – An overarching policy statement for research activity at the University of Westminster (2017). University of Westminster. Retrieved from <https://www.westminster.ac.uk/sites/default/public-files/general-documents/research-governance-framework.pdf>
- Governance and Ethics*. Canterbury Christ Church University. Retrieved from <https://www.canterbury.ac.uk/research-and-consultancy/governance-and-ethics/governance-and-ethics.aspx>
- Keczer, G. (2012). Governance reforms in European universities. *International journal of economics and finance studies*, 4 (2), 61. Retrieved from http://www.sobiad.org/eJOURNALS/journal_IJEF/archives/2012_no_2_new/gabriella_keczer.pdf.
- Kirkland, J. & Ajai-Ajagbe, P. (2013). Research management in African universities: from awareness raising to developing structures [E-Reader Version]. Retrieved from https://www.carnegie.org/media/filer_public/df/ca/dfcac790-1792-4e8e-a7ea-b19ef174d403/ccny_report_2013_awareness.pdf:
- Mashaah, T., Hakim, J., Chidzonga, M., Kangwende R., Naik, Y., Federspiel... & Gomo, E. (2014). Strengthening Research Governance for Sustainable Research: Experiences from Three Zimbabwean Universities. *Academic Medicine*. 89(8): 69–72. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4116635/>
- Rani, M., Bekedam, H., Buckley, BS, World Health Organization Regional office for Western Pacific (2011). Improving health research governance and management in the Western Pacific: a WHO expert consultation. *J Evid Based Med.*, 4(4), 204–213. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23672750>
- Research Governance Framework for Health and Social Care (2005). Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/139565/dh_4122427.pdf
- Vucasovic, M., Junglbut, J., Chonu, M.-H., Elken, M., Ravinet, P. (2018) Multi-level, Multi-actor and Multi-Issue Dimension of Governance of the European Higher Education Area, and Beyond. *European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies*. 1, 321-334. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77407-7_20
- Yasamy, M., Maulik, P., Tomlinson, M., Lund, C., Van Ommeren, M., & Saxena, S. (2011). Responsible governance for mental health research in low resource countries. *PLoS Med* 8(11): e1001126. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001126>

Drach Iryna

**Experience in research management in the united kingdom universities:
philosophical and analytical approach**

Abstract

Understanding the need to strengthen the research component in the activities of domestic universities for the full integration of Ukraine into the European Higher Education Area and the European Research Area encourages the search for modern research management mechanisms. An analysis of the experience of research management in the universities of the United Kingdom - one

of the leading countries of higher education in accordance with international ratings - suggests that an effective research management mechanism is research governance as part of a university governance system. Despite the fact that, according to European experts, university governance has a direct impact on the results of research to date in national educational science, there is still no holistic analysis of the mechanisms of research governance in the countries of higher education leaders in the domestic educational science. The purpose of the article is to identify trends in research management in universities based on the analysis of UK experience. To achieve this goal, methods of analysis, synthesis, comparison, systematization of scientific and Internet sources were used, which enabled to reveal the peculiarities of research management in the universities of the United Kingdom. The application of the generalization method made it possible to draw conclusions about the results of the study. The article substantiates the relevance of the modernization of research management systems in domestic universities. The experience of research management through the development and use of the framework for research governance in the United Kingdom universities has been analyzed. The composition and description of the elements of the framework of research governance are analyzed, their generalized characteristics are presented. Main features of the use of the framework for research governance in universities in the United Kingdom are characterized, a list of key documents and key actors (participants) of research governance is given.

Key words: governance, research governance, research policy, research governance framework.

Інформація про автора:

Драч Ірина

- Доктор педагогічних наук, доцент
- Україна
- Інститут вищої освіти НАПН України, перший заступник директора.
- ORCIDiD -0000-0001-7501-4122
- E-mail: i.drach@ihed.org.ua

Drach Iryna

- Doctor educational sciences, associate Professor
- Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
- First Deputy Director